No. 1099 Zaterdag 14 Januari 1905. 22ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaaí

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tree luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 13 Januari.

TWEEDE KAMER.

23ste Vergadering.— 3 December 1904.

DEFINITIEVE VASTSTELLING VAN DE KOLONIALE HUISHOUDELIJKE BEGROOTING VAN CURAÇAO VOOR HET DIENSTJAAR 1905.

(*Handelingen.*)

De heer *Idenburg*, Minister van Koloniën: De geachte afgevaardigde uit Rotterdam de heer Fock heeft in de eerste plaats aangedrongen op eerdere toezending van de koloniale verslagen. Ik gevoel zeer goed het gemis, dat de Kamer dit jaar gehad heeft bij de behandeling van de begrootingen van Curaçao en Suriname in dit opzicht. Het was inderdaad mijn aandacht ontgaan, dat ten gevolge van de wijzigingen in de Regeerings-reglementen, die verleden jaar tot stand zijn gekomen en in verband met de vroegere behandeling van de begrooting, die daarvan het gevolg was, een vroegere toezending der koloniale verslagen noodzakelijk was.

Ik zal hierop de aandacht der koloniale besturen vestigen en hoop dat het volgende jaar de Koloniale Verslagen tijdiger in handen der Volksvertegenwoordiging zullen zijn.

Dezelfde geachte afgevaardigde heeft mij gevraagd, of het mijn bedoeling was om, wanneer de inkomstenbelasting zou zijn gezuiverd van de daaraan klevende fouten, de invoering daarvan niet te doen wachten op de invoering der overige belastingen. Ik kan deze vraag bevestigend beantwoorden.

De geachte afgevaardigde uit Enschedé heeft eenige gissingen uitgesproken omtrent de drijfveeren voor de handelingen van den Kolonialen Raad van Curaçao.

Ik houd er van om, waar dit kan, de zaken van de beste zijde te bezien. Hoewel ik nu de houding van den Raad niet in alle opzichten geheel kan goedkeuren, meen ik te moeten aannemen, dat die houding het best verklaard wordt uit zijn streven om te trachten het subsidie zoo klein mogelijk te doen zijn, ten einde zoo spoedig mogelijk financieel op eigen beenen te kunnen staan. Nu kan er omtrent de middelen om daartoe te geraken verschil van opinie zijn. Er zullen er zijn die de meening zijn toegedaan, dat meer gelden moeten worden besteed tot versterking van de oeconomische kracht, waarvan beter draagvermogen in de toekomst het gevolg moet zijn. De meerderheid van den Kolonialen Raad schijnt echter de meening te zijn toegedaan, dat het de beste weg is om zoo angstvallig mogelijk te waken tegen uitzetting van uitgaven. Indien mijn onderstelling juist is, dan mag er verschil van opinie bestaan te opzichte van de appreciatie van de middelen die de Koloniale Raad gebruikt om zijn doel te bereiken, maar dan mag toch dat doel niet worden gelaakt, maar verdient dat, naar mij voorkomt, eer lof.

De geachte afgevaardigde heeft ook gewezen op de wenschelijkheid van de vertegenwoordiging van de kleine eilanden in den Kolonialen Raad.

De gedachte dat een dergelijke vertegenwoordiging wel wenschelijk zou zijn, is reeds vroeger bij mij opgekomen en heeft mij ook dit jaar in het bijzonder beziggehouden, toen ik zag hoe de steiger te St. Eustatius, die door den Gouverneur zeer noodig geoordeeld werd, door den Kolonialen Raad van de begrooting was afgevoerd. Het denkbeeld door den heer van Kol te dezen opzichte geopperd, wil ik dus gaarne in overweging nemen en omtrent de mogelijkheid tot het treffen van een regeling, waarbij de andere eilanden gerepresenteerd worden in den Kolonialen Raad, zal ik met den Gouverneur in overleg treden.

De geachte afgevaardigde uit Enschedé heeft er verder de aandacht op gevestigd, dat in een courant, die in de kolonie uitkomt, gewezen is op het feit, dat de tegenwoordige directeur van openbare werken te zeer met arbeid overladen is, dan dat hij zelf de verschillende topographische opnemingen zou kunnen doen, die voor de richtige vervulling van zijn taak noodig zijn.

Ik had datzelfde gelezen, maar ik kan aan den geachten afgevaardigde mededeelen, dat ik den tegenwoordigen directeur van openbare werken vóór dat hij naar Curaçao vertrok, gezegd heb, dat, indien het inderdaad onvermijdelijk bleek, dat hij door een topograaf tijdelijk werd geassisteerd, ik daartoe mijn medewerking zou verleenen en ik heb zelfs met een enkel woord met hem gesproken over de wijze waarop in dat geval een goed topograaf te krijgen zou zijn. Ik meen dus, dat ik met dit uit te spreken, het antwoord gegeven heb, dat de heer van Kol wenscht.

Eindelijk is de quaestie ter sprake gebracht van Santa Barbara. Ik hoop, met den geachten afgevaardigde uit Enschedé, dat dit de laatste maal is, dat die quaestie hier bij de Curaçaosche begrooting ter sprake gebracht werd en dat zij een definitieve oplossing zal vinden bij de behandeling van het ontwerp-Mijnwet, dat ik in den loop van dit zittingjaar hoop in de dienen. De aard van het onderwerp, de toestand die ten opzichte van mijnzaken in de kolonie heeft geheerscht, maken de regeling eenigermate lastig en dit is de reden, waarom de indiening bij de Kamer eenige vertraging heeft ondervonden.

Wat door de geachte afgevaardigden uit Apeldoorn, Rotterdam en Enschedé gesproken is over de verschillende wijzen, waarop aan de minder gewenschte toestanden, die thans ten opzichte van de phosphaat-ontginning op Curaçao bestaan een einde gemaakt kan worden, zal ik gaarne in overweging nemen. Ik vertrouw, dat men op dit oogenblik in verband met het eenigszins delicate van deze quaestie niet zal aandringen op een bepaald antwoord omtrent de verschillende middelen die aan de hand zijn gedaan en in dit verband zou ik den geachten afgevaardigde uit Apeldoorn willen antwoorden, dat het mij niet mogelijk is iets mede te deelen over de interpellatie, die in het Engelsche Parlement in Augustus jl. *niet* over deze zaak, maar in verband met andere bezwaren van den heer Godden, gehouden is.

De heer *Fock*: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde uit Breukelen, de heer de Waal Malefijt, heeft gemeend een protest te moeten uitbrengen tegen een uitlating, die ik mij veroorloofd heb. Ik wensch daartegen alleen dit op te merken, dat ik *zijn* belangstelling in deze begrootingen geen oogenblik betwijfeld heb, en ik daarvan ook nu nog volkomen overtuigd ben.

Feuilleton.

Een Professor in 't zaaien.

De Amerikaansche professor P. G. Holden was twintig jaar geleden student en gaf, om geld te verdienen voor zijn colleges, les op de dorpsschool.

De ouders van de kinderen — alle landbouwers — klaagden telkens over onvoldoenden oogst, ledige klossen.

Hij ging na hoe hij hen helpen kan...... hoe hij een nieuw denkbeeld kon hameren in de hersens der boeren.

Den volgenden dag vroeg hij aan zijn klasse: Hoeveel haren heeft een rattenstaart?

De een zei: 10..., een ander 50... een derde 100. Niemand wist het.

„Hoe kunt ge te weten komen, hoeveel er zijn?"

„Het in 't boek nakijken!"

„Een rot te vangen en dan te tellen!"

„Dat is de eenige manier. Ga je gang!"

Denzelfden avond werd er rattenjacht gehouden in een dorp van Michigan, en den volgenden dag kwam ieder kind beschaamd verklaren, dat een rattenstaart *geen* haren had. Ze hadden dat nooit opgemerkt.

„Nu gaan wij andere zaken opmerken. Jongens, brengt mij morgen ieder een maïsklos uit je ouders schuur."

Dus geschiedde.

Aan elken klos werd een papiertje gehecht met den naam van den eigenaar. De meester classeerde het graan naar aantal, gaafheid en zwaarte der korrels.

De kinderen, wier klossen het armelijkst waren, vertelden dit te huis.

„Wat weerga's weet de meester van Turksche tarwe? Laat hij je rekenen onderwijzen!"

Maar de vader, die dit zeide, merkte niet op, dat meester bezig was hem vermenigvuldigen te leeren.

Drie korrels van elken klos werden gezaaid in kleine bakken. Elk kind moest voor dat de school begon onder toezicht voor zijn drie korrels zorgen, ze water geven en den bak wieden.

Welke triomf voor de jongens uit wier dikke, gave korrels de beste halmen en klossen ontsproten.

Van die werd het tweede jaar gezaaid.

De ouders toonden nu de grootste belangstelling. Het drong tot hun hersens door, dat men den oogst niet alleen verbeteren kon door diep ploegen en wetenschappelijk mesten, maar door het zaaizaad te verbeteren.

Zaaizaad kan niet te goed, te zorvuldig uitgekozen zijn, zeide de een den ander na in het kleine dorp van Usona.

***

Meester Holden werd professor of Agriculture Holden van de Illinois State Hoogere Landbouwschool. Nu doceerde hij de groote les aan de boeren van Illinois en toen hun oogsten bewondering wekten in Iowa en Missouri, werd dit het geheim der groote vermeerdering van den nationalen rijkdom.

Bij Bloomington in Illinois spreidt zich de 25,000 acre boerderij van Gebroeders Funk, de grootste boerderij van dien Staat (een acre = 0, 4 hectare). Het maïsveld was 20,000 acre groot.

Prof. Holden ging er heen.

„Wat is de gemiddelde opbrengst?"

„40 tot 50 bushels per acre."

„Dat is te weinig!"

En hij, de man der theorie, leerde den mannen der practijk hoe hun zaaikorrels te kiezen en hoe die met zorg te pooten.

Op een veld van 2000 acres heeft een vermeerderde opbrengst van 5 bushels per acre groote beteekenis. 't Is een fortuintje De gebroeders Funk gingen naar professor Holden en vroegen hem: „word directeur van onze boerderij."

Hij nam het aan.

En er waren dra acres, die zeventig bushels opdrachten.

Nu iets echt Amerikaansch!

De directeuren van den Illinois spoorweg begrepen, dat grooter oogst meer goederenwagens eischte en meer winst voor hen beteekende.

Ze boden professor Holden een extratrein — de „maïs trein aan — om alom den boeren te leeren hoe ze zaaien moesten.

En uit den „special" doceerde hij de landbouwers alom aan elk station en toonde hij hun het ware zaai-graan en de ware methode van planten.

Dank zij hem is de opbrengst alom in de Republiek met millioenen en millioenen bushels vermeerderd.

De Staat erkende de wijze, waarop hij 's lands rijkdom en opbrengst vermeerderd had.

En als nu allen, die (op Curaçao en de eilanden boontjes, pinda's) maïs en wat nog meer zaaien en oogsten, door deze ware en zeer stichtelijke geschiedenis wilden leeren, dat ze slechts het allerbeste zaad moeten zaaien...... dat ze voor deskundige, wetenschappelijke voorlichting niet te dankbaar kunnen zijn, dan is dit niet voor niets geschreven.

Zegt het voort! *Hbld.*

gen, dat hij niet noodig had te spreken.

De korte toelichting bij art. 140 wijst al op vermeerdering en verscherping van toezicht; wij lezen daar:

„In verband met de aanhoudende toeneming van het getal verpleegden is de aanstelling van een tweeden wachter zeer gewenscht.

De directie is in de gelegenheid tegen eene bezoldiging van f 300—'s jaars een geschikt persoon er voor te vinden."

Verder had hij kunnen lezen onder Afdeeling VI, Openbare Werken, art 190, *b* —het bouwen van drie badinrichtingen bij het krankzinnigengesticht, *c*— bijbouw van paviljoenen bij dat gesticht." De toelichting geeft daarenboven zeer duidelijk een breed plan van uitbreiding en waar noodig van verbetering aan.

Het was derhalve volstrekt onnoodig nogmaals te herhalen, wat anderhalf jaar geleden door hem geschreven werd, helaas, ook zeer overdreven en meermalen onjuist.

Immers, alhoewel de heer Van Kol een zeer groote opmerkingsgave bezit en hij terstond inziet, wat een gewoon mensch langen tijd moet onderzoeken, toch is hij bij zijn bezoek aan het Krankzinnigengesticht zeer oppervlakkig te werk gegaan. Slechts eenige oogenblikken is hij in 't gesticht geweest. Hij heeft met niemand, die direct in verband er mee staat, daarover gesproken; noch met den Procureur, noch met den stadsgeneesheer, noch met den directeur; slechts toevallig een paar minuten met den geneesheer.

Toen de heer VAN KOL het gesticht bezocht, was de toenmalige directeur ernstig ziek, zoodat deze hem daar niet heeft kunnen ontvangen. De geneesheer was onkundig van zijn bezoek. Meenende den heer Van Kol een gemakkelijker overzicht te geven, lieten de Eerw. Zusters al de verpleegden in één afdeeling samen komen. Alle werkzaamheden stonden stil, niemand deed eenigen arbeid.

Daarom vond de heer VAN KOL die afdeeling opgepropt met menschen en daarom werd er niets uitgevoerd. Had de heer VAN KOL nauwkeurig onderzocht, dan zou hij vernomen hebben, dat er wel degelijk in het gesticht gewerkt wordt, en dat de mannelijke verpleegden, [voor zoover de rotsachtige bodem het toelaat] zoowel veldarbeid, als ander werk verrichten, terwijl de vrouwen huiselijke bezigheden van allerlei aard uitoefenen.

Had de heer VAN KOL maar eens bijgewoond, hoeveel moeite het soms kost om den een of ander, die niet wil of geen zin erin heeft, goedschiks aan 't werk te krijgen, dan zou hij zeker zulke onwaarheden niet geschreven hebben.

Dat 't gesticht te klein en opgepropt is, ja, dat behoefde de heer Van Kol ons niet te vertellen. Sinds langen tijd reeds (waarschijnlijk dacht de heer Van Kol toen nog niet aan zijn reis hierheen) heeft de Directie pogingen in het werk gesteld om de gebouwen uit te breiden. Voor een gedeelte geschiedde het ook. De toename der patiënten nam in de laatste jaren schrikbarend toe, even als overal; dus niettegenstaande de verbeteringen, bleef het gesticht te klein.

Zonder voldoend onderzoek zegt de heer Van Kol, dat er gebruik gemaakt wordt van opsluiting en van dwangmiddelen. Vroeger, zeer zeker.

En in welk gesticht werden deze maatregelen vroeger niet toegepast? Doch sinds jaren worden zij hier niet dan bij groote uitzondering gebruikt en dan nog zoo kort mogelijk.

Het zou ons te ver voeren, al de onnauwkeurigheden, waarvan het boek krioelt, te wederleggen. Dat is trouwens reeds voldoende geschied. Doch nog een enkel woord ten slotte.

Terecht zegt de heer Van Kol, dat de geneesheer geen speciale opleiding als psychiater heeft genoten, doch had hij wederom nauwkeurig onderzocht, dan zou hij vernomen hebben, dat deze in zijn studietijd, zoowel de psychiatrische als neurologische lessen gevolgd heeft, en dat hij door zijn (ruim vier jaar) dagelijkschen omgang met krankzinnigen en zijn geregelde studiën in die vakken wel degelijk moet beschouwd worden als berekend te zijn voor zijn zware en moeilijke taak.

Ten slotte, niettegenstaande al het zoogenaamde slechte en treurige van het gesticht en van de behandeling, etc. is het percentgehalte van de herstellenden volstrekt niet lager dan dat der groote gestichten in Europa.

Wat blijft er derhalve van al dat schetteren over misstanden?

Zoo gaat het, indien men in vliegende haast alles wil nagaan en over alles wil schrijven en praten.

Wij herhalen derhalve onze klacht: voor de behandeling der begrooting hebben de kamerleden, en de heer Van Kol in 't bijzonder, zich zeer slecht voorbereid, zij waren volstrekt niet op de hoogte onzer toestanden. En dat vinden wij erg treurig.!

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Regen en Oogst.

Het zal velen zijn opgevallen, dat de opgave van den regenval gedurende 1904 zoo hoog is, n. m. 422,40 mM. dat is nog ruim 40 mM. meer dan in 1903, toen er slechts 381,75 mM., was gevallen. En toch zal de oogst dit jaar heel veel minder wezen dan verleden jaar, op verschillende plaatsen geheel en al mislukken. Hoe komt dit?

In 1903 was de regen meer algemeen dan in 1904 en viel zeker meer geregeld gedurende de regenmaanden. Men oordeele:

1903.			1904.		
Augustus	62	mM.	Augustus	36	mM.
September	6,75	„	September	5,5	„
October	65	„	October	117,75	„
November	56	„	November	12.5	„
December	88	„	December	26,85	„

Voegen wij hier nog aan toe, dat op die goede regenmaanden in 1903, wederom 78,25 mM. water volgden in Januari 1904. Het geplante zaad bleef dus vochtig. Maar wat verleden jaar in Augustus, of October werd gezaaid, bleef verder droog, zoodat er heel weinig kans op oogst bestaat.

Vergeten wij ook nimmer, dat de regenval tot dusverre alleen gemeten werd op het *fort Amsterdam*, zoodat het nu meermalen voorkomt, dat zelfs in sommige wijken der stad geen druppel valt, terwijl officieel wordt bekend gemaakt, dat het geregend heeft.

De regen valt zeer, zeer plaatselijk op Curaçao en algemeene regens over het geheele eiland zijn hoogst zeldzaam. Men mag derhalve niet uit het hooge cijfer van den regenval opmaken, dat het vorige jaar goed was en er volstrekt geen gebrek aan water heerschte. Die opgave geldt enkel en alleen voor het fort Amsterdam. Een feit is het, dat in de stad vele regenbakken leeg waren en op vele plantages en huurgronden de oogst totaal mislukte.

Goddank, is op het onverwachts dezer dagen weer wat water gevallen, zoodat, als het nog een beetje aanhoudt, er ten minste wat voeder voor het vee zal wezen. Nu wordt reeds hooi ingevoerd, en we zijn pas in Januari! Jammer is het, dat velen uit wanhoop hun mais reeds uittrokken of het groote vee er in stuurde, misschien had door de laatste regens nog iets gered kunnen worden.

Dubbel jammer vinden wij het, dat door het losloopende vee dezer lieden, nu ook anderen lijden, wier maïs wordt afgevreten en vernield door de geiten of schapen hunner buren. Men moest toch wat meer denken ook aan anderen en zijn beesten nog wat vasthouden.

Wij zijn erg nieuwsgierig naar de algemeene opgave der regens over het geheele eiland, welke opgave thans door de nieuwe regenmeters, die overal verspreid zijn, een beter en juister beeld zal geven van den waren toestand.

Koloniaal Nieuws.

De commissie voor de reorganisatie van de Landmacht in West-Indië heeft haar rapport ingediend, dat voor nader advies wordt gezonden aan de gouverneurs van Suriname en Curaçao en inmiddels ten grondslag strekt aan het ter zake hier te lande met den Minister van Oorlog te voeren overleg.

***

Bij Kon. besl. is, aan den op zijn verzoek, eervol uit 's lands dienst ontslagen referendaris bij het Departement van Koloniën J. H. ELIAS gerekend van en met 1 November 1904, een jaarlijksch pensioen toegelegd van f2414 ten laste van den Staat.

***

Met de waarneming der betrekking van chef der afdeeling West-Indische Zaken aan het Departement van Koloniën is belast mr. A. GASTMANN, O.-I. hoofdambtenaar met verlof, bij die afdeeling gedetacheerd.

Officieele Berichten.

Namens den Heer Gouverneur der Kolonie wordt hierbij bekend gemaakt, dat van den Nederlandschen Zaakgelastigde te Caracas de mededeeling is ontvangen, dat, tengevolge van het mislukken van den oogst, bij Presidentiëel Besluit van den 3n. dezer maand, de invoerrechten op maïs, zwarte en witte boonen (caraotas & frijoles) van af dien dag zijn geschorst tot aan een lateren datum, welke 40 dagen te voren in de Gaceta Oficial zal worden bekend gemaakt.

Electrisch licht.

Het is niet voor de eerste maal, dat wij hebben hooren klagen over dit licht bij zware regens. Hoe aangenaam en gemakkelijk het ook wezen moge, electrisch licht aan huis te hebben, menigeen zal er voor terugschrikken deze moderne verlichting ook in zijn woning aan te laten leggen, indien hij die vreeselijke verhalen hoort van vonkenregen en vlammen, van gloeiend heete switchers en schokkengevende sleutels, of plotseling invallende duisternis.

Al deze ellende wordt veroorzaakt, doordat de transformers te slecht geconstrueerd zijn en de verbindingen daarin te weinig geïsoleerd. Ook het zoogenaamde *fuse-block* is niet altijd zuiver evenredig aan het getal gloeilampjes, daardoor smelt de veiligheidsdraad bij te sterken stroom niet, zoodat de te sterke lading werkelijk gevaar voor brand oplevert, of voor hevige schokken bij onvoldoende isoleering, of afbreking der geleidingen. Feitelijk komt dit laatste meermalen voor. En het ergste is, dat zeer veel menschen, die electrisch licht aan huis hebben, volstrekt niet voldoende op de hoogte zijn om die gevaren tegen te gaan en brand of gevaarlijke schokken te voorkomen.

Wij wenschen derhalve de aandacht te vestigen op de gebreken van sommige transformers, fuse-blocks en geleidingen, en op degelijker isoleering aan te dringen. Zoude het ook niet goed zijn aan allen, die electrisch licht hebben, een gedrukte mededeeling te verstrekken, waarin kan worden aangegeven, hoe te handelen bij defecten, die even goed voor kunnen komen bij electrische verlichting als bij gas-, naphta- en petroleum-licht, maar minder algemeen bekend zijn?

Dure maïs.

Naar aanleiding van de officieele Bekendmaking in een extra-nummer der *C. C.* omtrent de schorsing van invoerrechten in Venezuela op maïs etc., wenschen wij een oogenblik dit goede voorbeeld van President CASTRO ter navolging aan te bevelen.

Toen in onze kolonie de oogst mislukte door aanhoudende droogte, zooals twee jaren geleden, werd er geen vrijdom van invoerrechten gegeven voor de levensmiddelen der arme bevolking, maar constateerde men alleen het feit, dat *dank zij de droogte* de geraamde som ver was overschreden. Door die schorsing van invoerrechten in Venezuela zal dit jaar veel maïs daarheen vervoerd worden, en het gevolg zal wezen, dat hier, waar de oogst ook zoo goed als geheel mislukte, de ingevoerde maïs duurder zal worden, omdat er meer navraag is voor Venezuela. De handel zal door deze schorsing wel wat levendiger worden met de kust, maar de arme bevolking zal er onder lijden.

Zoude het nu niet mogelijk wezen ten volle te genieten van dezen vrijdom van invoerrechten in Venezuela, zoodat èn de handel èn de arme bevolking voordeelen genoot? Ook hier kon bijv. vrijstelling worden gegeven van invoerrechten op maïs, suiker etc. Maar daar bedenken wij, dat dan een geheel vat dezer waren wel iets goedkooper worden zal, maar nog niet een of twee kan maïs, zooals de arme gewoon is te koopen. Daarom zouden wij het volgende willen voorstellen:

Handel en Koloniale Kas zullen winnen door levendiger handel met

De heer *van Kol*: Mijnheer de Voorzitter! Wanneer werkelijk zuinigheid de drijfveer is geweest van de houding die door den Kolonialen Raad is aangenomen, dan geloof ik toch dat het tijdstip daarvoor al zeer ongelukkig gekozen is. Het valt natuurlijk toe te juichen dat men met eigen riemen tracht te roeien, maar ik betreur het, dat juist nu op vermindering van het subsidie wordt aangestuurd, nu er zoovele behoeften zijn te voldoen die geld eischen. Waterwerken moeten worden in het leven geroepen, de cultuur bevorderd, de vischvangst in de hand gewerkt en nog zooveel meer. Daarom zal men het wel een illusie kunnen noemen indien de Koloniale Raad denkt, dat Curaçao het in de eerste jaren zonder subsidie zal kunnen stellen. Al juich ik dus het streven naar bezuiniging van den Kolonialen Raad in den regel toe, ik acht het tijdstip er voor al heel slecht gekozen.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

ART. I komt in behandeling.

De onderartt. 1 tot en met 139 worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Beraadslaging over onderart. 140, luidende:

"Kosten van het krankzinnigengesticht en het leprozengesticht, f 25575."

De heer *van Kol*: Om niet te spoedig mijn oude gewoonte te verliezen van het uitoefenen van critiek, wil ik thans nog een enkel woord spreken naar aanleiding van het antwoord op een opmerking in het Voorloopig Verslag omtrent het krankzinnigengesticht te Willemstad. In de Memorie van Antwoord wordt bladz. 7 gezegd, „dat de krankzinnigenverpleging in goede handen is, en van noodzakelijkheid eener reorganisatie niets is gebleken."

Dat de verpleging in goede handen is zal ik niet tegenspreken; ik heb zelf gezien met welk een edele toewijding de Roomsch-Katholieke zusters zich daar van hun taak kwijten, maar dat een reorganisatie van de krankzinnigenverpleging niet noodig zou zijn, moet ik beslist tegenspreken. Wanneer ooit een psychiater met moderne opleiding in het gesticht komt, dan zullen hem zeker de haren te berge rijzen over hetgeen hij daar op het gebied van krankzinnigenverpleging zou zien. Toen ik er kwam — ik had mijn bezoek een paar dagen te voren aangekondigd, zoodat men zich desverlangd op een en ander had kunnen voorbereiden — maakte alles op mij een treurigen indruk. Er waren 102 lijders opeengedrongen in een kleine ruimte, zittende onder smalle galerijen of blootgesteld aan de brandende zon. Van arbeid was geen sprake; verveling was dus het lot van allen, en ieder die iets afweet van de behandeling van krankzinningen, weet welk een noodlottig gevolg het ledigzitten en de verveling ook uit moraliteits standpunt hebben voor die lijders. Trouwens ook om de hersens te kalmeeren en de genezing in de hand te werken is doelmatige bezigheid een eerste vereischte.

In dit gesticht was alles even woelig en onrustig. Een man stond bij den ingang van de deur van des morgens vroeg tot des avonds laat, de hand om den deurpost geklemd; 's avonds werd hij door een zuster naar bed gebracht om 's morgens weer op zijn post te staan.

Een Franschman stond luide toespraken te houden; een ander stond, een Fakir gelijk, steeds naar den grond te staren; anderen huilden voortdurend, anderen deden niets dan aan hun vingers draaien, en de meesten staarden met groote oogen wezenloos naar de mallighe-den hunner lotgenooten. Een zong. een ander danste, om soms eensklaps door een vlaag van razernij te worden overvallen. De verpleging is dus ellendig; het is hoogstens een bewaarplaats van krankzinnigen, geen oord waar zij genezing kunnen vinden. Het toezicht is opgedragen aan een officier van gezondheid die tijdelijk in de kolonie verblijf houdt en geen opleiding als psychiater heeft genoten. Maatregelen als bedverpleging, landbouwarbeid, douches van lauw water enz. blijven achterwege; zelfs cellen en dwangmiddelen worden er nog gebruikt. In elk opzicht moet alles daar van psychiarisch standpunt verbeterd worden.

Waarom niet van dit gebouw afgezien en het voor andere doeleinden aangewend of anders verkocht, vooral waar op het eiland Curaçao het Gouvernement beschikt over bruikbare domeingronden, of andere terreinen die goedkoop te krijgen zijn. Op het platteland kan dan de landbouw worden uitgeoefend en kunnen koloniën gesticht worden.

De ernstige patiënten zou men toch in een klein centraalgesticht kunnen plaatsen, maar ¾ deel zou naar het land kunnen gaan en daar wellicht genezing, in elk geval er meer rust, kalmte en vrijheid en dus een meer behoorlijke verpleging vinden.

De heer *Idenburg*, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! Hetgeen door den geachten afgevaardigde uit Enschedé is opgemerkt omtrent gebrek aan ruimte en behoorlijke inrichting, van het gesticht, waarin de krankzinnigen in Curaçao worden verpleegd, zal ik onder de aandacht brengen van den Gouverneur: mijn locale kennis is te gering om daarover thans in discussie te treden.

Indien het inderdaad mogelijk blijkt de krankzinnigenverpleging in de kolonie te verbeteren, dan zal ik daartoe gaarne medewerken, maar men moet niet vergeten, dat de geheele kolonie ruim 50000 inwoners telt, dat is ongeveer zooveel als een middelmatige Nederlandsche stad; en dat men dus ter dege rekening moet houden met de financiën. Kan echter de paviljoen-verpleging ingevoerd worden, door die menschen op domeingrond te huisvesten, waar zij zich met veldarbeid kunnen bezighouden, zonder dat de kosten daarvan te hoog loopen, dan wil ik daartoe gaarne mijn medewerking verleenen. In de eerste plaats moet ik echter voorgelicht worden door den Gouverneur."

De beraadslaging wordt gesloten en onderart. 140 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De onderartt. 141 tot en met 235 worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Art. 1 wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De ART. 2 3, 4, en de BEWEEGREDEN worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het *wetsontwerp* wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Naschrift van de Redactie.

De behandeling onzer Begrooting in Holland is geschied; wel zal de begrooting nog in de Eerste Kamer worden besproken, maar zelden biedt deze vergadering een verrassing gelijk verleden jaar, toen ook daar nog iets bijzonders over onze Kolonie gezegd werd. Andere gelegenheden, dat Curaçao in de Volksvertegenwoordiging genoemd wordt, doen zich zoo zelden voor, dat wij daar niet op rekenen kunnen. Wij mogen dus veilig verklaren, dat wij alles weten, wat Holland over Curaçao zeggen wilde, en wij weer een jaar moeten wachten, alvorens onze eilanden wederom ter sprake zullen gebracht worden in de Tweede Kamer. Of wij nu zoo bijzonder tevreden mogen zijn over de laatste behandeling onzer begrooting?

Alvorens hier antwoord op te geven, willen wij echter volmondig bekennen zeer dankbaar te wezen voor de groote bijdragen, die wij reeds jaren achtereen van het Moederland genoten en dat wij tevens ten hoogste prijzen de vele pogingen der Regeering om onze Kolonie nieuw leven te geven en wetenschappelijk voor te lichten om nieuwe wegen voor handel en nijverheid te vinden. Dit is zeer zeker hoofdzaak. Want al werd er nog zoo mooi gesproken over Curaçao, indien de milde hand werd teruggetrokken zouden al die fraaie beschouwingen ons toch niet baten.

Wij meenen echter bij het uiten van dankbaarheid jegens het Moederland ook aan de Kolonie zelve verplicht te wezen een weinig te klagen over den geringen ernst waarmede dit maal de begrooting in de Tweede Kamer werd behandeld. Men duide onze deze klacht niet ten kwade, maar het valt ons hard te zien, hoe de vertegenwoordigers van het *Nederlandsche Volk*, waartoe ook wij behooren, zoo weinig onze koloniën vertegenwoordigen en hare belangen bepleiten. Met hetzelfde geld, dat ons nu zoo goedgeefs geschonken wordt, kon misschien heel veel meer nut worden gesticht, als verschillende praktische lieden onze belangen beter kenden en onze nooden beter begrepen. Hoe goedgezind de Minister ook jegens onze Kolonie moge wezen, een onderlinge bespreking in de Tweede Kamer van de verschillende plannen der Regeering en van het Bestuur moet noodzakelijk leiden tot beter inzicht van zaken en praktischer uitvoering dezer plannen.

Wij meenen derhalve vrijmoedig onze klacht te mogen uiten, in het volle vertrouwen, dat in de Volksvertegenwoordiging voortaan wat meer aandacht zal worden geschonken ook aan onze west-indische koloniën.

't Lest heugt 't best, zegt men wel eens, laten wij dus met onze beschouwingen bij de laatste besprekingen in de Tweede Kamer beginnen en langzamerhand terug gaan tot het Voorloopig Verslag der Rapporteurs, dat een geschikten overgang bieden zal tot eene bespreking over de nieuw in te dienen begrooting voor 1906.

Wij hebben alle geschreven en gesproken woorden zoo volledig en getrouw mogelijk onder de oogen onzer lezers gebracht. En wat zal nu de eind-indruk wezen, nu de geheele behandeling onzer Begrooting in de Tweede Kamer is afgeloopen? Teleurstelling, bittere teleurstelling!

Het Regeeringsreglement werd gewijzigd, de begrooting moest vroeger worden ingediend, opdat de Kamer daaraan meer tijd zoude kunnen besteden. Met algemeene vreugde werd die wijziging begroet; nu kon men toch eens met ernst de vreemde toestanden in de nog te weinig bekende Kolonie overwegen en peinzen op hulp.

Aan goeden wil had het nooit ontbroken, maar de omstandigheden leidden er nu eenmaal toe, dat juist onze begrooting moest worden besproken, als de leden reeds aanstalten hadden gemaakt om op kerstvacantie te gaan. In een namiddagzittinkje werden de artikelen dan haastig afgehamerd en Curaçao kon weer wachten tot het volgend jaar. Zulk een onbillijke behandeling zou door de nieuwe wijziging voortaan onmogelijk worden gemaakt. Ook voor de west-indische koloniën moest de noodige tijd beschikbaar worden gesteld.

En wat is nu reeds de eerste maal na de wijziging geschied?

De heer FOCK: (De) verwachtingen zijn......teleurgesteld, want ook nu moeten die begrootingen vlug worden behandeld, en als wij de Kamer eens rondzien, bemerken wij, dat de belangstelling ook nu niet buitengewoon groot is."

De heer DE WAAL MALEFIJT wil dezen „onjuisten indruk" wegnemen maar doet, volgens ons, het gebrek aan belangstelling daardoor nog sterker uitkomen. Men lette op de door ons gecursiveerde woorden. Hij zegt: Ik meen dat de heer FOCK niet juist ziet, wanneer hij deze conclusie meent te mogen trekken uit *de weinig talrijke* vergadering op een *Zaterdagmiddag*, nadat een *vermoeiende* behandeling van de Indische begrooting achter ons ligt......Dit mag hij ook niet afleiden uit *het feit* dat er *weinig* sprekers zijn ingeschreven."

De heer IDENBURG, Minister van Koloniën geeft zeer duidelijk aan, waarom ook slechts weinig belangstelling mogelijk was. De leden waren niet op de hoogte en kenden de onderwerpen niet waarover zij spreken moesten, zoodat zelfs VAN KOL er zich wel eens of moest maken met de verklaring: *ik heb ditmaal slechts weinig te zeggen.*"

De Minister zegt: „de heer FOCK heeft in de eerste plaats aangedrongen op eerdere toezending van de koloniale verslagen. Ik gevoel zeer goed het gemis, dat de Kamer dit jaar gehad heeft bij de behandeling van de begrootingen van Curaçao en Suriname in dit opzicht. Het was inderdaad mijn aandacht ontgaan, dat ten gevolge van de wijzigingen in de Regeeringsreglementen, die verleden jaar tot stand zijn gekomen en in verband met de vroegere behandeling van de begrooting, die daarvan het gevolg was, een vroegere toezending der koloniale verslagen noodzakelijk was.

Ik zal hierop de aandacht der koloniale besturen vestigen en hoop dat het volgende jaar de Koloniale Verslagen tijdiger in handen der Volksvertegenwoordiging zullen zijn."

De Kamer heeft derhalve onze begrooting behandeld zonder voldoende zich daartoe te hebben voorbereid. Het Koloniaal Verslag moge laat zijn rondgedeeld, te laat om nog in zijn geheel te worden bestudeerd door de heeren rapporteurs voor het opmaken van hun verslag, gelijk blijkt uit een noot gevoegd bij dit verslag; ruim tien dagen vóór de publieke behandeling der begrooting was het Verslag toch reeds verschenen, blijkbaar ontbrak het den leden derhalve meer aan lust dan tijd om dit verslag eens ernstig door te lezen.

Wat mogen wij van dergelijke behandeling verwachten?

De heer VAN KOL anders een onvermoeid strijder voor onze belangen, scheen nu ook te afgemat door de al te langdurige debatten van Oost-Indische begrooting. Waar hij verklaarde tevreden te zijn bij de algemeene beschouwing over onze kolonie en te zullen zwijgen, had hij moeten spreken, en waar hij bij de behandeling der artikelen gesproken heeft, had hij tevreden moeten zwijgen. Het ging hem echter aan het hart, dat er zoo weinig was gezegd en daarom herhaalde hij bij het onderart. van artikel 140 over het krankzinnig gesticht, wat hij anderhalf jaar geleden geschreven had in zijn boek: *Naar de Antillen en Venezuela* op bladz. 368 en 369. Wij hebben de moeite gedaan zin voor zin te vergelijken en kwamen tot de conclusie, dat VAN KOL bijna letterlijk herhaalt, wat hij vroeger heeft geschreven. En waarom? Nu eens daargelaten, of er niets op die aanklacht te zeggen valt, was er dan in anderhalf jaar tijds niets veranderd, verbeterd, zoo ge wilt? Reeds op de Begrooting voor 1904 werd er geld uitgetrokken voor twee nieuwe kamertjes, dit moest de heer VAN KOL weten; ook, dat dit jaar in plaats van twee, vijf kamertjes werden bijgebouwd.

Wat over het Krankzinnigen gesticht geschreven werd in het Koloniaal Verslag, weten wij niet, dit Verslag in Holland reeds bijna acht weken geleden verschenen, is hier in de Kolonie nog niet aangekomen. Misschien, een enkel exemplaar voor den Gouverneur; maar noch de oranje-boekjes, noch de groote uitgaven werden hier rondgedeeld.

Doch zeer zeker mogen wij veronderstellen, dat daar de noodige gegevens te vinden zullen zijn om den heer VAN KOL van zijn verkeerde denkbeelden te genezen. Al zou dit verslag er echter ook geheel over zwijgen, alleen door de te behandelen begrooting eens in te zien, dat toch wel het minste, wat wij hadden mogen verwachten, had de heer VAN KOL zich kunnen overtui-

Venezuela en droogte in de kolonie, omdat ook hier bij gebrek aan oogst meer mais dan anders zal worden ingevoerd; dat men nu die meerdere opbrengst der invoerrechten ten goede late komen aan de arme bevolking, hetzij door bedeeling, hetzij door werkverschaffing, of anderszins. Maar in geen geval moet men kunnen zeggen, dat door meerdere opbrengst der invoerrechten het Gouvernement rijker werd, *dank zij de armoe de der bevolking*

Koloniale Raad.

De zitting van den Kolonialen Raad, uitgeschreven voor den 11n. Januari ll., is, ingevolge artikel 28, alinea 2, van het Reglement van Orde, verdaagd tot 16 Januari a. s., des avonds te 7½ uur.

Buitenland.

DE OORLOG.

Ons vaderland zal hoogst waarschijnlijk ook op onkosten gejaagd worden. Gisteren kwam hier een telegram aan, dat meldde, dat 2 kruisers waren aangewezen naar Oost-Indië te vertrekken om aldaar de neutraliteit te handhaven.

Wij vreezen thans wel een weinig vooreerst onze *Kortenaer* niet terug te zullen zien.

Het getal krijgsgevangen van Port-Arthur bedraagt 32,000 man, behalve nog de 15 à 16,000 zieken of gewonden, alzoo een totaal van ± 48,000.

Toen de Russen uit Port-Arthur trokken, hebben zoowel de Russen als de Japanneezen bewijs gegeven echte helden te wezen. Vele officieren weigerden de eer met uitgetrokken degen te marcheeren en lieten dit over aan hun adjudanten, terwijl de japanneezen medelijden toonden met de uitgeputte, overwonnen soldaten, meestal slechts in lompen gekleed, en in hun plaats de zware lasten droegen.

Het is nog volstrekt onzeker, hoe de oorlog zal worden voortgezet. Tegenstrijdige berichten over vrede, bemiddeling en vervolg van den krijg volgen elkander op.

OOSTENRIJK en HONGARIJE.

De oppositie in het Hongaarsche parlement, verbolgen over de aanneming van de bekende motie-Daniel, waardoor haar het voeren van obstructie en het bestrijden der Regeeringspolitiek zeer bemoeilijkt wordt, had tegen den dag waarop de Kamer zou bijeenkomen, booze plannen gesmeed.

Men had in den gehouden krijgsraad besloten, geen bepaald plan te ontwerpen voor de vijandelijkheden, doch aan de uitbarsting der verbittering den vrijen loop te laten. Men vertrouwde op het particulier initiatief, op de impulsie van het oogenblik. Echter werd wel vastgesteld, dat men zich naar het parlementsgebouw zou begeven in aaneengesloten gelederen. En zoo brak de dag aan. Tegen 9 uur in den ochtend deed de oppositie met den uit de liberale partij getreden graaf Apponyi aan het hoofd, in de Kamer haar intrede. De president had, blijkbaar ernstige gebeurtenissen voorziende, rondom zijn zetel en bij den toegang daarheen een pretoriaansche lijfwacht geplaatst in den vorm eener rij suppoosten of boden. Nauwelijks had de oppositie deze mannen in het oog gekregen, of daar kwam het particulier initiatief, daar barste de impulsie los! „Onder de afschuwelijkste vloeken," zegt de correspondent van de liberale „Kolnische Zeitung," stroomden de binnenkomenden op de bedienden los en grepen dezen aan. Eenige afgevaardigden rukten de houten leuning van de trap, die naar de presidents-tribune leidt. Met daar van losgewerkte latten wordt ingeslagen op de suppoosten, van welken sommigen in een oogwenk langs de treden de zaal inrollen. De meesten verweren zich krachtig en houden stand, zoodat men hen van beneden uit de zaal begint te bestoken met stoelen, inktkokers en boeken. Het tumult is groot, er wordt gefloten, gevloekt, gebruld. Graaf Aladar Zichy is lustig aan het vechten met een der suppoosten. Eenige oppositieleden hebben intusschen de verwoesting van het middengedeelte der zaal voor hun rekening genomen. Lessenaars worden stukgeslagen en stoelen met fluweelen zittingen vernield. Middelerwijl zijn een paar dezer Vandalen erin geslaagd over de pers-tribune klimmende, den zetel van den president te bereiken. Een hunner — de man heet Hollo en moet over een respectable hoeveelheid kracht in zijn armen beschikken — neemt den zwaren presidentieëlen leunstoel en werpt dien midden in de zaal, de stoelen voor de journalisten gaan denzelfden weg op. De verdediging der suppoosten wordt zwakker. Met de verwoedheid van Japanners bij de bestorming van den Hoogen Heuvel dringen steeds meer afgevaardigden de trappen op naar boven. Boven hun hoofd vliegen gebroken lessenaars, stoelen en boeken — het artillerievuur, dat den infanterieaanval ondersteunt — in den kring suppoosten, die nog slechts het midden der presidentiëele tribune verdedigen. Een wenk van den vice-president doet hen besluiten het platform te ontruimen en de zaal te verlaten en onder luid gejuich plant de oppositie op deze verwonnen schans haar vaandel ten teeken van haar bezit. Het slaat 10 uur. Daar verschijnt graaf Tisza, de minister-president. Hij wordt begroet met gefluit en scheldwoorden. Hij blijft doodkalm, wandelt naar het midden der zaal, slaat de armen over elkaar en beschouwt kalm het werk der verwoesting. Zijn bedaardheid imponeert blijkbaar de woestelingen, het rumoer bedaart, en er begint stilte te heerschen. Tisza verlaat de zaal, de leden der oppositie wachten op de dingen, die komen zullen. Zij staan daar in de zaal op banken en stoelen, sigaren en cigaretten rookende, met de hoeden op, sommigen gewapend met de geelkoperen roeden van de loopers. Zij wachten tot 11, — zij wachten tot 12 uur. En nog altijd wordt de zitting maar niet geopend; integendeel, de quaestor Csavossy komt mededeelen, dat er heden geen zitting zijn zal.

„Dat liegt ge!......wij blijven hier!" wordt hem geantwoord. De liberalen, die al dien tijd rustig hebben toegekeken of wel met een of anderen tegenstander aan het bakkeleien zijn geweest, begeven zich naar hun clublokaal om te beraadslagen, wat in de gegeven omstandigheden te doen. Voor de oppositie begint nu de speeltijd— „Mijn twaalfuurtje!" Zij timmert van de los gerukte latten een allerliefst galgje en hangt daaraan een karikatuur van Tisza...... Zij laat een fotograaf komen en doet hem kiekjes nemen...... Graaf Banffy maakt vlug een teekening van de verwoesting en laat het kunstproduct-circuleeren. Het leder van den presidentieelen zetel wordt aan repen gesneden, welke de oppositie elkaar betwist als aandenken aan dezen grooten dag!

Sommigen stellen zich tevreden met den poot van een stoel of een stuk hout van een lessenaar, en met dien rijken buit verlaten de heeren het gebouw. Hun optreden heeft ook een troep straatslijpers den geest van revolutie ingeblazen, zoodat voor het parlementsgebouw een honderdtal van deze Boedapester exemplaren zich gereed maken om een bombardement te beginnen met steenen. De commissaris van politie echter, zich met het voornemen dezer buitenleden niet kunnende vereenigen, laat door zijn „rakkers" de menigte terugdringen en den toegang tot de omliggende straten afzetten. Hiermede is het tragisch-comisch incident gesloten. Men vraagt: zijn er wel woorden te vinden, om zulke daden van parlementsleden, van mannen, die toch zeker voor welopgevoed en fatsoenlijk willen doorgaan, te qualificeeren? Tisza brandmerkte ze in de vergadering der de verklaring, dat men hier te doen had met misdadigers, die moeten worden overgeleverd aan den strafrechter, wijl zij niet schromen, zich te vergrijpen aan eens andermans eigendom en weerlooze beambten te mishandelen (een der suppoosten is, zooals blijkt, gewond door een messteek en vier anderen door slagen met stukken hout.) Daartoe had hij reeds de noodige bevelen gegeven. Het was thans noodig over te gaan tot de meest energieke maatregelen, daar men stond tegenover een bende, die tot alles in staat is. Mochten in de volgende zitting dergelijke scènes zich herhalen, dan zou de Regeering overgaan tot Kamerontbinding. Zij weigert met de oppositie te onderhandelen. Indien echter de groep Andrassy (de dissidente liberale fractie. Red.) een poging tot onderhandeling mocht willen beproeven — laat zij dan haar gang gaan: misschien, dat zij daardoor erin slaagt, het land een dienst te bewijzen. Doch de oppositie vergist zich, indien zij meent op deze wijze de Regeering schrik aan te zullen jagen." Tisza werd daverend toegejuicht.

Het spreekt vanzelf, dat een strenge afkeuring van het optreden der Hongaarsche oppositie geen goedkeuring van de politiek der Regeering in zich sluit, vooral niet van haar politiek tegenover de Katholieken. Het is dan ook zeer goed te begrijpen, dat de liberale meerderheid, die het burgerlijk huwelijk ingevoerd en Hongarije met een beslist anti-katholieke Schoolwet begiftigd heeft — daardoor de overtuiging krenkende en de belangen schadende van niet minder dan 9 millioen landgenooten — de Katholieken, met name de Katholieke Volkspartij, aan de zijde der oppositie vindt, en ook van haar krachtig verzet ziet uitgaan tegen de verscherping van het huishoudelijk reglement, waardoor over het algemeen de opposite vleugellam geslagen wordt. Maar nog eens — een optreden als dit ligt beneden alle kritiek.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO.